

ВИДИ ФУНКЦІЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Назаренко Я.М.,

здобувач кафедри конституційного
і міжнародного права ННІПЕС ХНУВС

Автор в статті висвітлює юридичну природу та характеристику конституційно-правового статусу Верховної Ради України. Особлива увага приділяється функціям законодавчого органу України, а також їх видам.

Ключові слова: Верховна Рада України, конституційно-правовий статус, функції законодавчого органу.

Автор в статье освещает юридическую природу и характеристику конституционно правового статусу Верховной Рады Украины. Особенное внимание уделяется функциям законодательного органа Украины, а также их видам.

Ключевые слова: Верховная Рада Украины, конституционно правовой статус, функции законодательного органа.

An author in the article lights up legal nature and description constitutionally legal to status of Verkhovna Rada of Ukraine. The special attention is spared the functions of legislative body of Ukraine, and also their kinds.

Keywords: Verkhovna Rada of Ukraine, constitutionally legal status, functions of legislative body.

Важливим моментом у розкритті юридичної природи, характеристики конституційно-правового статусу будь-якого органу державної влади виступає виявлення та аналіз його функцій. Функціональний аналіз органів влади сприяє проникненню у політико-правову природу влади, розкриває обсяг, характер і зміст діяльності інститутів влади. Парламент України, у цьому контексті, не є винятком. Цілком очевидно, що функції Верховної Ради України об'єктивно існують не самі по собі як такі, а мають похідний характер від функцій держави, який обумовлюється, насамперед, змістом основних напрямків діяльності самої держави.

Питаннями функцій національного законодавчого органу займалася низка вітчизняних науковців, зокрема В. Журавський, В. Погорілко, Х. Приходько, Ю. Барабаш, О. Майданник, М. Развадовська та інші. Проте переважна більшість їхніх наукових праць було присвячено, передусім, представницькій, законодавчій (законотворчій) і контрольній функціям. Натомість, поза увагою залишалися інші функції. В той час як Верховна Рада України характеризується складною юридичною природою і, відповідно, багатоманітністю функцій. Адже як справедливо зазначав відомий український вчений-конституціоналіст В.Ф. Погорілко, множинність функцій парламенту не суперечить його природі як органу законодавчої влади, що обумовлено тим, що парламент, як і інші органи державної влади, у властивих формах бере участь у здійсненні багатьох функцій держави (політичної, економічної, соціальної, культурної, екологічної), так і інших функцій, зокрема, «технологічних», владних функцій (законодавчої, установчої тощо) [1].

Класифікація функцій Верховної Ради України (від лат. *classis* – розряд і *sicatio* від *sacio* – здійснюю) – це комплексний теоретико-методологічний процес, спрямований на виявлення системи супідрядних і взаємоузгоджених між собою критеріїв диференціації цього правового явища, застосування якого дозволить виявити та охарактеризувати цілісну картину діяльності укра-

їнського парламенту та його конституційно-правового статусу.

Необхідно відзначити, що діапазон функцій Верховної Ради України досить широкий. Тому, очевидно, що важливим при цьому є питання виявлення основних критеріїв диференціації функцій парламенту України, що дозволить сформувати уявлення про їх багатоманітність та множинність. У літературі такі спроби уже мали місце. Зокрема, О.Н. Ярмиш та В.О. Серьогін говорять, що функції Верховної Ради України можна виділити за двома основними критеріями: за формами діяльності та за об'єктами державно-владного впливу [2]. Цікавою та актуальною у цьому сенсі по сьогоднішній час залишається точка зору В.Ф. Погорілка, який запропонував класифікувати функції за об'єктами, суб'єктами; способами, засобами та іншими елементами діяльності [3]. О.О. Майданник обґрунтовує, що функції Верховної Ради можна класифікувати за сферами (об'єктами) діяльності парламенту, суб'єктами; способами і засобами парламентської діяльності [4]. Концепції щодо основних критеріїв класифікації функцій Верховної Ради України, запропоновані В.Ф. Погорілко та О.О. Майданник отримали своє найбільше поширення в українській конституційно-правовій науці. І їх здобутки по цьому питанню знайшли своє продовження в роботах Х.В. Приходько, яка розмежування функцій Верховної Ради України здійснює уже за такими критеріями: за об'єктами (сферами) діяльності; за суб'єктами; за способами (формами) діяльності; за засобами діяльності; за терміном реалізації функцій; за механізмом реалізації функцій [5].

Думаємо, що це достатня кількість критеріїв розмежування функцій українського парламенту, оскільки прагнення українських правознавців виявити все нові та нові критерії розмежування функцій Верховної Ради України мають відповідати реаліям діяльності цього законодавчого органу і об'єктивним завданням юридичної науки щодо належного теоретико-методологічного

забезпечення нею сучасних конституційних процесів в Україні.

Це дозволяє зробити нам висновок, що український парламент є багатфункціональним органом державної влади, функції якого, як мінімум, можна класифікувати за: 1) способами діяльності; 2) об'єктами; 3) сферами (внутрішніми чи зовнішніми напрямми) діяльності; 4) засобами діяльності; 5) суб'єктами; 6) пріоритетністю; 7) терміном реалізації; 8) механізмом реалізації.

За способами діяльності Верховної Ради України в науці конституційного права України виділяють законодавчу, представницьку, державотворчу (як варіант – установчу, організаційну), парламентського контролю (В.Ф. Погорілко) [6], законодавчу, представницьку, установчу (державотворчу, організаційну), функцію парламентського контролю, бюджетно-фінансову та інші (О.О. Майданник, правда, при цьому вона їх класифікує за способами та засобами діяльності) [7], законодавчу, представницьку, контрольну та установчу (Ю.С. Шемшученко) [8] законодавчу, представницьку, державотворчу, організаційну, контрольну функції (Х.В. Приходько) [9], законодавчу, представницьку, просвітницьку, установчу, контрольну, номінаційну (Г. Федоренко) [10]. Зазначені функції українські науковці часто називають владними або «технологічними» (В.Ф. Погорілко, О.О. Майданник та інші). Хоча, на наш погляд, їх можна було б ще назвати титульними функціями Верховної Ради України, оскільки саме завдяки цим функціям проявляється сутність українського парламенту як законодавчої гілки влади.

Пріоритетною функцією у вищезазначеному переліку є законодавча функція Верховної Ради України, яка, у загальних рисах, полягає у прийнятті законів, внесенні до них змін, визнанні їх такими, що втратили юридичну силу, скасування чи призупиненні їх дії тощо. Іншою, не менш важливою, функцією є установча (державотворча, організаційно або як її ще називають номінаційна функція [11]) призначення якою є формування або участь у формуванні органів виконавчої, судової влади, інших органів державної влади та державних організацій, власних парламентських структур, сприяння формуванню органів місцевого самоврядування і т. ін. Представницька функція Верховної Ради України полягає в представництві Українського народу – громадян України всіх національностей у здійсненні законодавчої влади шляхом виявлення, узагальнення, узгодження, формування, реалізації та захисту його інтересів. Її сутність визначається тим, що парламент України здійснює функції народу України від його імені, реалізує народовладдя, а змістом цієї функції є виявлення, узагальнення, узгодження, формування, реалізація і захист інтересів Українського народу. Істотну роль в діяльності Верховної Ради України відіграє контрольна функція, яка є досить багатогранною та охоплює: 1) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України; 2) парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини й громадянина та їх захист; 3) бюджетно-фінансовий контроль; 4) прийняття Верховною Радою рішення про направлення запиту до Пре-

зидента України; 5) запит народного депутата України на сесії Верховної Ради; 6) парламентський контроль за діяльністю прокуратури; 7) здійснення парламентського контролю з окремих питань безпосередньо або через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії [12].

За об'єктами (сферами) діяльності Верховної Ради України можна розрізнати політичну, економічну, соціальну, екологічну, гуманітарну (культурну, виховну, ідеологічну) функції. Вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на аналізі цих функцій українського парламенту, оскільки наукою конституційного права система функцій Верховної Ради України, критерієм класифікації якої є об'єкти (сфери) її діяльності, досліджувалася поверхово, хоча вона має не менше теоретико-практичне значення ніж функції, виділені за способами, засобами, напрямми його діяльності, пріоритетністю, терміном та механізмом реалізації. Такий стан справ не відповідає сучасній конституційній теорії і практиці. Як зазначав В.Ф. Погорілко, ці функції далеко не завжди визнаються в теорії і на практиці. У той же час, повноваження Верховної Ради, що визначені Конституцією України, як і конституціями інших країн, містять вагомні докази того, що вони притаманні парламенту [13].

Підхід щодо виділення об'єктних функцій державних органів зародився ще в радянській юридичній науці. Його відстоювали відомі науковці-державознавці О. Денисов, М.В. Черноголовкін та інші. В подальшому теорію щодо виділення об'єктних функцій у органів державної влади України пропагував відомий український вчений правознавець-конституціоналіст В.Ф. Погорілко, який, характеризуючи функції держави, зазначав, що основними об'єктами діяльності цього комплексного інституту є сфери цієї діяльності, зокрема політична, економічна, соціальна, культурна, екологічна та зовнішня сфери. Відповідно до них розрізняють такі функції держави, як політична, економічна, соціальна, культурна (духовна, ідеологічна), екологічна та зовнішня (зовнішні) функції. В.Ф. Погорілка підтримують у цьому питанні такі знані українські науковці як Ю.С. Шемшученко, О.Н. Ярмиш, А.З. Георгіца, О.В. Марцеляк, В.О. Серьогін та інші [14]. Хоча деякі з них вважають, що для розвинутих демократичних держав об'єктні функції мають, як правило, другорядне значення [15] (оскільки пріоритет традиційно віддається функціям, виділеним за способами та засобами діяльності) і у наш час у конституціях більшості держав вони передбачаються і закріплюються в основному опосередковано: шляхом закріплення політичної, економічної та інших систем та засад суспільства і держави та відповідних функцій і повноважень органів державної влади. Ми не зовсім поділяємо цю точку зору, особливо коли йдеться про об'єктні функції Верховної Ради України – єдиного органу законодавчої влади в Україні, яка згідно ст. 85 Конституції України визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики, затверджує загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля тощо.

Політична функція українського парламенту впливає із того, що Верховна Рада України виступає в якості центральної ланки політичної системи України. Саме через цю інституцію знаходить свій прояв політична воля українського народу, яка приймає закони та інші акти, що регулюють найбільш важливі питання державного і суспільного життя України, визначає, як ми уже говорили, основні засади внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави, виступає інструментом досягнення злагоди у суспільстві, політичного компромісу.

За умов становлення ринкової економіки в нашій країні однією з пріоритетних виступає економічна функція Верховної Ради України, яка проявляється у: 1) затвердженні загальнодержавних програм економічного розвитку; 2) законодавчому визначенні правового режиму власності; 3) правовому регулюванні засад зовнішньоекономічної діяльності України; 4) законодавчому визначенні правового режиму підприємництва, створення і функціонування фінансового, кредитного та інвестиційного ринків, правил конкуренції; 5) визначенні порядку створення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний режим, відмінний від загального, та ін.

Соціальна функція Верховної Ради України виражається в затвердженні нею концепції державної соціальної політики, законодавчому визначенні основ соціального захисту населення, створенні законодавчих умов для забезпечення людині достатнього життєвого рівня, охорони здоров'я, материнства і дитинства, визначенні форм і видів пенсійного забезпечення, засад благодійницької діяльності тощо.

Екологічна функція – життєво важлива діяльність будь-якої сучасної держави. На національному рівні сьогодні розроблено та прийнято цілий ряд нормативних актів, спрямованих на врегулювання діяльності різноманітних суб'єктів у галузі природокористування. Об'єктивною необхідністю такої роботи є розвиток науково-технічного прогресу і такі його негативні наслідки, як забруднення повітря, підвищення рівня радіації, забруднення озер, річок, морів і т. ін. Тому держава вимушена займатися захистом екології і важлива роль при цьому відводиться Верховній Раді України, яка відповідає за ефективну законодавчу базу у цій сфері, здійснює контроль за виконанням цих законів, затверджує програми охорони довкілля тощо.

Доволі пов'язаними з об'єктивними функціями Верховної Ради України є функції, які можна класифікувати в залежності від того в якій сфері суспільного життя – внутрішній чи зовнішній – здійснюються ті чи інші функції. Тобто за такими напрямками діяльності парламенту, спрямованістю його роботи можна виокремити внутрішні та зовнішні функції українського парламенту. Слід сказати, що більшість науковців, які займалися дослідженням об'єктивних функцій (В.Ф. Погорілко, Ю.С. Шемшученко, О.В. Марцеляк, Х.В. Приходько та інші) виділяли їх за об'єктами (сферами) діяльності того чи іншого органу і тому окремо не класифікували їх на внутрішні та зовнішні. Однак ми підтримуємо позицію О.О. Майдан-

ник, яка пише: «Виходячи із сфер діяльності парламенту України, досить обґрунтованою є класифікація функцій Верховної Ради на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх функцій парламенту, як органу законодавчої влади, зокрема, відносять: політичну, економічну, соціальну, культурну, екологічну функції, а до зовнішніх – оборонну, зовнішньополітичну, зовнішньоекономічну» [16], які проявляються в ратифікації та денонсації парламентом міжнародних договорів, міжпарламентських зв'язках, участі Верховної Ради України, її структур в різноманітних міжнародних організаціях тощо. Тобто зовнішні функції законодавчого органу України розкривають його роль у здійсненні зовнішньої загальнонаціональної політики України, в той час як внутрішні функції зумовлені цілями і завданнями внутрішньої політики нашої держави і спрямовані на вирішення питань державного значення внутрішнього характеру.

За засобами діяльності Верховної Ради України виділяють: бюджетно-фінансову функцію, інформаційну, територіальну та інші (В.Ф. Погорілко) [17]; конституційну, бюджетно-фінансову, інформаційну, територіальну, програмну та інші функції (Х.В. Приходько) [18]. Ми ж вважаємо, що до числа таких функцій слід віднести: 1) інформаційну, 2) програмну, 3) бюджетно-фінансову, 4) територіальну, 5) правозахисну, 6) функцію співпраці з органами влади, місцевого самоврядування, установами, організаціями, 7) аналітичну, 8) функцію ініціювання реформ, 9) організаційно-управлінську функцію.

Інформаційна функція Верховної Ради України включає в себе діяльність парламенту стосовно збирання, зберігання, використання та поширення інформації в засобах масової інформації в усній, письмовій формі або в інший спосіб відомостей про роботу українського парламенту. Важливу роль тут відіграють спеціальний парламентський канал на телебаченні «Рада», офіційний спеціальний друкований засіб масової інформації «Голос України», журнал «Віче», «Відомості Верховної Ради України» та інші засоби масової інформації, в яких висвітлюється робота вітчизняного законодавчого органу, його комітетів, комісій, окремих народних депутатів України. Слід підкреслити, що високий рівень гласності парламентської діяльності дозволяє гарантувати ефективність його роботи. Сьогодні, як зазначається в літературі, засоби масової інформації, в тому числі і преса, все більше впливають на свідомість людей [19], тому дуже важливо, щоб у Верховній Раді України, її структур, апарату була добре налагоджена співпраця з представниками засобів масової інформації і щоб їх відносини носили партнерський характер. Також, на думку В.Ф. Погорілка, інформаційна функція парламенту України включає в себе: визначення основних засад державної інформаційної політики; законодавча діяльність у сфері інформації; забезпечення роботи парламентської бібліотеки, видавництва, селекторної системи, парламентських науково-дослідних і експертних структур: розгляд індивідуальних та колективних звернень громадян до Верховної Ради України; вивчення досвіду роботи зарубіжних парламентів та організація навчання парламентаріїв [20].

Програмна функція (функція планування) Верховної Ради України полягає у тому, що робота законодавчого органу не може носити хаотичного, безсистемного характеру. Законодавчий орган має працювати чітко, за визначеним парламентом планом. Це є об'єктивною необхідністю, зумовленою потребою успішної роботи парламенту і воно проявляється у тому, що Верховною Радою України перед початком роботи (сесії, чергового пленарного засідання) визначається план роботи через затвердження тих питань, законопроектів, які мають розглядатися на засіданні Верховної Ради України. Планування у роботі законодавчого органу України слугує підвищенню ефективності його функціонування, забезпеченню комплексного розгляду питань державницького значення.

Сутність бюджетно-фінансової функції українського парламенту полягає у тому, що Верховна Рада України щорічно через прийняття спеціального закону затверджує Державний бюджет нашої країни, вносить зміни до нього і що дуже важливо через Рахункову палату і інші контролюючі органи здійснює контроль за дотримання бюджетної дисципліни. Також парламент України законодавчо визначає статус національної валюти і статус іноземних валют на території України, систему оподаткування, податки і збори, встановлює порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; визначає порядок випуску і обігу державних цінних паперів, їх види та типи; затверджує рішення про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям; затверджує рішення про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснює контроль за їх використанням тощо.

На думку тих науковців, які виділяють територіальну функцію Верховної Ради України (В.Ф. Погорілко, О.О. Майданник, Х.В. Приходько) її сутність полягає у здійсненні вітчизняним парламентом правового регулювання на рівні законів питань щодо територіального устрою України, правового режиму державного кордону України, щодо статусу столиці України – міста-героя Києва та спеціального статусу інших міст. Цією ж функцією охоплюються повноваження парламенту утворювати і ліквідувати райони, встановлювати і змінювати межі районів і міст, вирішувати питання про віднесення населених пунктів до категорії міст, про найменування і перейменування населених пунктів та районів [21].

Дуже важливою у роботі вітчизняного парламенту є правозахисна функція. В умовах інтенсивного розвитку законотворчої діяльності Верховна Рада має виступати інституцією, що своєю діяльністю сприяє формування національної правової бази на демократичних засадах, з урахуванням міжнародних стандартів у галузі прав людини, її структурні підрозділи мають виступати ефективними контролюючими органами і чільне місце серед них повинен займати Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – український омбудсман. Як пише дослідник цього інституту О.В. Марцеляк: «Роль омбудсмана в захисті прав і свобод людини і громадянина є доволі багатогранною. Здійснюючи дану функцію,

омбудсман бере участь у створенні умов щодо правомірної реалізації людиною своїх прав, здійснює дії превентивного характеру, що спрямовані на запобігання можливих порушень прав людини, розглядає і перевіряє заяви, скарги та інші повідомлення про порушення прав людини, має право вимагати від органів державної влади, муніципальних органів, їх службових осіб неухильного дотримання прав і свобод людини. У випадку виявлення факту порушень прав людини омбудсман роз'яснює потерпілим порядок захисту їх прав і свобод, він також наділений низкою повноважень для вжиття відповідних заходів щодо відновлення порушених прав і свобод» [22].

Функція співпраці Верховної Ради України з іншими органами влади, місцевого самоврядування, установами, організаціями свідчить про те, що однією з важливих засад вітчизняного державотворення є не тільки принцип поділу державної влади, а й ідея, що всі органи державної влади повинні взаємодіяти та функціонувати в режимі стримування та протипага, не допускаючи тим самим зловживань, які потенційно мають місце і характерні для будь-якої гілки влади. Як справедливо зазначається в літературі, сьогодні чистої моделі влади не існує в жодній з сучасних систем. Така модель, де кожна з гілок влади відокремлена від інших не тільки не прийнятна, а й небажана. За демократичного режиму має бути рівновага між владою більшості та фундаментальними цінностями. Ця рівновага неможлива, якщо кожна з гілок влади діє відокремлено, без взаємодії з іншими гілками влади [23]. Цю ж точку зору підтримує російський науковець В.Д. Зорькин: «Розмежування влад знаходить вираз у розподілі компетенції, взаємному контролі, в системі стримувань і протипага, збалансованості, тобто рівновага досягається через процеси узгодження» [24]. І дійсно процес плідного державотворення, побудови України як демократичної, правової держави може ефективно відбуватися, тільки якщо він ґрунтується на консенсуальній, а не конфронтаційній основі відносин між органами державної влади, в тому числі за умови плідної співпраці Верховної Ради України з іншими органами влади, органами місцевого самоврядування, установами, організаціями тощо.

Аналітична функція Верховної Ради України спрямована на вивчення економічної, політичної, соціальної ситуації в країні, аналізі різноманітного роду інформації про стан справ в Україні з забезпеченням прав людини, стану законності і правопорядку, бюджетно-фінансової дисципліни і т. ін., що має метою реагування парламенту на прогалини в законодавстві, приведення вітчизняного законодавства до вироблених світовою спільнотою стандартів, усунення правових неузгодженостей, протиріч в законодавстві, з'ясування причин та обставин «не дієвості» певних нормативних актів. Таким чином, реалізація аналітичної функції законодавчого органу України являє собою вивчення стану дотримання законодавства в Україні, економічної, політичної, соціальної, правової в цілому ситуації в країні, що охоплює аналіз чинного законодавства й правозастосовчої практики та вироблення пропозицій їх удосконалення. З цією функцією тісно пов'язана реформа-

торська функція Верховної Ради України, яка полягає в тому, що через удосконалення самого законодавства в країні здійснюються економічні, соціальні, політичні, адміністративні, судові та інші реформи.

Важливим напрямком роботи національного парламенту є реалізація ним організаційно-управлінської функції, під якою слід розуміти, перш за все, таку його діяльність, основним змістом якої є упорядкування, організація належного функціонування апарату Верховної Ради України, який виступає її внутрішнім допоміжним органом, що складається з посадових, службових осіб та технічного персоналу і здійснює забезпечення діяльності парламенту, його структурних підрозділів і народних депутатів України. Як слушно зазначається в державознавчій літературі, парламентський апарат, вирішуючи допоміжні, забезпечуючи завдання, надає можливість парламентарям зосередитись на кваліфікованому здійсненні перш за все законодавчої, а також контрольної діяльності [25]. Організаційно-управлінська функція Верховної Ради України охоплює собою і інші аспекти роботи законодавчого органу на забезпечення його належної роботи.

Слід сказати, що названі нами та коротко охарактеризовані функції Верховної Ради України, які виділені за засобами діяльності українського парламенту, не являють собою вичерпного переліку. Діяльність вітчизняного законодавчого органу є багатогранною, що має наслідком й розширення переліку його функцій у тому числі за таким критерієм як засоби діяльності.

За суб'єктами діяльності Верховної Ради України можна виділити: а) загальні функції парламенту, б) функції парламентських комітетів в) функції тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій; г) функції парламентських фракцій та груп; д) функції парламентської більшості, е) функції парламентської опозиції, є) функції народних депутатів України (або функції, що притаманні виключно Верховній Раді України – так звані загальнопарламентські функції, та які притаманні структурам українського законодавчого органу й народним депутатам України).

За пріоритетністю можна виділити основні та неосновні (допоміжні) функції Верховної Ради України.

Основні функції вітчизняного парламенту – це найбільш важливі, постійні, широкі за обсягом та загальні за змістом напрямки його діяльності щодо здійснення стратегічних завдань і цілей, які стоять перед ним (законодавча, контрольна, установча (номінаційна) та інші функції). Неосновні функції – це ті, які становлять напрямком його діяльності щодо виконання завдань у конкретній, а тому більш вузькій сфері суспільного життя (інформаційна, планова, бюджетно-фінансова та ін.).

За терміном реалізації функції українського парламенту можна класифікувати на постійні, тобто які є незмінними супутниками Верховної Ради України і їх призначення полягає у постійному визначенні напрямку діяльності законодавчого органу, у розкритті правової природи і ролі цього органу в механізмі державної влади; і тимчасові функції, що характеризують специфіку роботи, характер цієї інституції за певних умов чи певних обставин.

За механізмом реалізації функції Верховної Ради України можна класифікувати на прості та складні. Прості функції національного законодавчого органу – це структурні частини складних функцій. Натомість складні, чи як Х.В. Приходько називає їх ще комплексними [26], являють собою функції, які потребують ускладненого порядку їх реалізації.

Завершуючи дослідження видів функцій Верховної Ради України хотілось би зазначити, що наведений їх перелік (який, хотілось би на це окремо наголосити, не виключає поділу і за іншими критеріями та виділення інших різновидів функцій законодавчого органу України) дає підстави характеризувати вітчизняний парламент як багатофункціональну, складну за своїм суб'єктно-об'єктним та змістовими характеристиками інституцію, що покликана вирішувати важливі питання державотворення. І в той же час погоджуємося з думкою відомого вітчизняного державознавця О.О. Майданник, яка пише: «Недостатньо повне і чітке регулювання діяльності Українського парламенту по здійсненню ним своїх функцій є однією з основних причин недостатньо високої ефективності його роботи, виступає своєрідною перепорою у оптимальній реалізації Верховною Радою своїх відповідальних повноважень» [27].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституційне право України /За ред. докт. юрид. наук В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 435.
2. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / За заг ред. Тодики Ю.М. Навч. посібник. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – С. 123.
3. Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту. Від номінального до реального //Вісн. – 2002. – № 2 (119). – С. 17-20.
4. Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні. – К.: Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова, 2004. – С. 98-99.
5. Приходько Х.В. Представницька функція Верховної Ради – парламенту України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 – конституційне право. – К., 2004. – С. 12.
6. Конституційне право України /За ред. докт. юрид. наук В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 435; Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту Від номінального до реального //Вісн. – 2002. – № 2 (119). – С. 17-20.
7. Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні. – К.: Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова, 2004. – С. 99.
8. Шемшученко Ю. Теоретичні засади розвитку українського парламентаризму //Право України. – 1998. – № 1. – С. 26.
9. Приходько Х.В. Представницька функція Верховної Ради – парламенту України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 – конституційне право. – К., 2004. – С. 12.

10. Федоренко Г. Розподіл влади та її єдність: місце законодавчої гілки влади на етапі державно-правової реформи //Право України. – 1998. – № 7. – С. 7.
11. Як видно з назви нашого дисертаційного дослідження, ми розділяємо точку зору тих науковців, які стоять на позиції, що установча функція Верховної Ради України передбачає наявність широких номінаційних повноважень, тобто повноважень, пов'язаних з призначенням, обранням, наданням згоди на призначення або звільнення посадових осіб, а також із формуванням інших органів публічної влади (Див.: Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / За заг. ред. Тодики Ю.М. Навч. посібник. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – С. 125).
12. Конституційне право України /За ред. докт. юрид. наук В.Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 443.
13. Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту Від номінального до реального //Віче. – 2002. – № 2 (119). – С. 18.
14. Шемшученко Ю., Погорілко В. Проблеми функцій Конституційного Суду України //Актуальні проблеми конституційної юрисдикції: сучасність і перспективи розвитку: Матер. наук. – практ. конф., Київ, 18-19 жовтня 2001 р. / Упоряд. Г. Сурначова, І. Шевляк. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – С. 35-36; Марцеляк О.В. Інститут омбудсмана: теорія і практика /Відп. ред. член-кор. АПрН України О.Н. Ярмиш: Монографія. . – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – С. 94-97; Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / За заг ред. Тодики Ю.М. Навч. посібник. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – С. 123.
15. Георгіца А.З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики: Дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.02 – конституційне право. – Чернівці, 1999. – С. 308.
16. Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні. – К.: Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова, 2004. – С. 98.
17. Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту Від номінального до реального //Віче. – 2002. – № 2 (119). – С. 18.
18. Приходько Х.В. Представницька функція Верховної Ради – парламенту України: Автореф. дис. ... канд. юрид наук: 12.00.02 – конституційне право. – К., 2004. – С. 12.
19. Марцеляк О.В. Інститут омбудсмана: теорія і практика /Відп. ред. член-кор. АПрН України О.Н. Ярмиш: Монографія. . – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – С. 86.
20. Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту Від номінального до реального //Віче. – 2002. – № 2 (119). – С. 19.
21. Погорілко В.Ф. Функції Українського парламенту Від номінального до реального //Віче. – 2002. – № 2 (119). – С. 19; Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні. – К.: Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова, 2004. – С. 135; Приходько Х.В. Представницька функція Верховної Ради – парламенту України: Автореф. дис. ... канд. юрид наук: 12.00.02 – конституційне право. – К., 2004. – С. 12.
22. Марцеляк О.В. Інститут омбудсмана: теорія і практика /Відп. ред. член-кор. АПрН України О.Н. Ярмиш: Монографія. . – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – С. 78-79.
23. Барак А. Судейское усмотрение: Пер. с англ. – М.: Норма, 1999. – С. 270-272.
24. Зорькин В.Д. Основные ветви государственной власти: их разграничение и соотношение //Социалистическое правовое государство: концепция и пути реализации. – М.: Юрид. лит-ра, 1990. – С. 99.
25. Осавелюк А.М. Вспомогательные государственные органы зарубежных стран: конституционно-правовой аспект. – М.: Юристь, 1998. – С. 100.
26. Приходько Х.В. Представницька функція Верховної Ради – парламенту України: Автореф. дис. ... канд. юрид наук: 12.00.02 – конституційне право. – К., 2004. – С. 12.
27. Майданник О.О. Парламентський контроль в Україні. – К.: Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова, 2004. – С. 102.